

Kluczowe wątki publikacji pt. „Behawioralne uwarunkowania podejmowania decyzji o dobrowolnych oszczędnościach na cele emerytalne w Polsce”, autorstwa Agaty Olechnowicz-Szewczyk, wydanej przez Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2024

Książka porusza jeden z fundamentalnych problemów związanych z przyszłością emerytalną Polaków, a mianowicie dobrowolnych oszczędności pozwalających na godne życie w wieku emerytalnym. Badania empiryczne wskazują (Szukalski, Wiktorowicz, red., IPiSS 2023; Szukalski, Zalewski, red., IPiSS 2023), że przybywa w Polsce nowych biednych emerytów otrzymujących świadczenie poniżej ustawowej minimalnej emerytury, co oznacza, że dobrowolne oszczędności nabierają szczególnego znaczenia.

✧

Autorka, odwołując się do założeń ekonomii behawioralnej, próbuje zidentyfikować czynniki psychologiczne, które wpływają na wybory dotyczące dodatkowego oszczędzania na emeryturę i należy podkreślić, że jest to próba udana. Czytelnik otrzymuje kompendium wiedzy z zakresu teorii ekonomicznych, w tym ekonomii behawioralnej, dotyczących kwestii oszczędzania oraz wyniki badań własnych poświęconych przedmiotowej sprawie. Część teoretyczna i empiryczna dobrze się uzupełniają tworząc spójną i logiczną całość. Ważnym uzupełnieniem struktury publikacji jest rozdział zawierający podstawowe informacje o systemie emerytalnym w Polsce oraz znaczeniu zmian demograficznych dla stabilności i wysokości świadczeń emerytalnych.

✧

Nie ulega wątpliwości, że w obliczu zachodzących zmian demograficznych oraz spadku stopy zastąpienia emerytalnego szczególnego znaczenia nabierają dobrowolne oszczędności czynione z myślą o przyszłych dochodach emerytalnych. Niestety, wyniki badań empirycznych nie są satysfakcjonujące, gdyż wynika z nich, że prawie 2/3 Polaków nie oszczędza dobrowolnie na przyszłą emeryturę.

✧

Dzięki badaniom i analizie wyników wiemy co nieco o czynnikach sprzyjających lub niesprzyjających dobrowolnym oszczędnościom na okres życia na emeryturze. Na podstawie uzyskanych przez autorkę danych zidentyfikowano kilka istotnych czynników behawioralnych (samoocena wiedzy i skuteczności emerytalnej, orientacja temporalna w finansach emerytalnych, postawy wobec emerytury i oszczędności długoterminowych oraz poszukiwanie informacji emerytalnych), mających wpływ na zachowania oszczędnościowe Polaków. Potwierdzono kilka hipotez, a mianowicie o dodatniej zależności pomiędzy samooceną wiedzy o skuteczności emerytalnej a częstością dobrowolnego oszczędzania na cele emerytalne, ujemnej zależności pomiędzy orientacją temporalną a częstością dobrowolnego oszczędzania na cele emerytalne, dodatniej zależności pomiędzy poszukiwaniem informacji emerytalnych a częstością dobrowolnego oszczędzania na cele emerytalne. Nie potwierdziła się natomiast hipoteza, że osoby charakteryzujące się wysokim zaufaniem do systemu emerytalnego, a więc przekonane o skuteczności obowiązkowych oszczędności, rzadziej dobrowolnie oszczędzają na cele emerytalne.

✧

Niezwykle ważnym jest, aby wiedzę pochodzącą z badań empirycznych wykorzystać w praktyce polityki społecznej wzmacniając tendencje do dobrowolnych oszczędności emerytalnych i ograniczać oddziaływanie tych czynników, które dobrowolnym oszczędnościom emerytalnym nie służą. Autorka wskazuje, że największe nadzieje na skuteczność interwencji należy upatrywać w redukowaniu ignorancji emerytalnej, co wiąże się z dostarczaniem spójnej, łatwo przyswajalnej wiedzy o przyczynach i konsekwencjach niskich świadczeń emerytalnych oraz możliwościach dobrowolnego oszczędzania na emeryturę.

Na potrzeby Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
opracował: dr Dariusz Zalewski